

Олена Терлецька

слухач магістерської програми,
Тернопільський національний економічний університет,

Руслана Марків

слухач магістерської програми,
Тернопільський національний економічний університет

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО НАПРЯМУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ СТРАТЕГІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Управлінський облік останніми десятиліттями ідентифікує новий функціональний напрям стратегічної спрямованості. Серед найпоширеніших інструментів стратегічного управлінського обліку, виділених зарубіжними науковцями, доцільно відзначити: Attribute costing; Activity based costing; Benchmarking; Target costing; Brand value budgeting; BSC or non-financial indicators; Competitive position monitoring; Brand value monitoring; Competitor cost assessment; Competitor performance appraisal; Strategic costing; Life cycle costing; Customer accounting; Strategic pricing; Value chain costing; Environmental Management Accounting; Quality costing [3, с. 16].

Наявність спектру методів стратегічного управлінського обліку, ймовірно прийнятних до застосування, формує проблему обґрунтування оптимального їх набору для конкретного підприємства з урахуванням специфіки діяльності, технологічних особливостей виробництва, організаційної структури, параметрів зовнішнього середовища, наявності ризиків і т.д.

Бруханський Р. Ф. пропонує модель побудови методики стратегічного управлінського обліку диференціювати у розрізі п'яти етапів: дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства (стратегічної бізнес-одиноці); визначення ключових факторів успіху; аналіз відповідності критеріям вибору методів; вибір методу із наявного переліку; вибір формату та виду представлення стратегічної облікової інформації у вигляді стратегічної управлінської звітності [3, с. 17].

На етапі I треба позиціонувати стратегічне становище підприємства шляхом моніторингу його зовнішнього оточення та провести аналіз стратегічних можливостей бізнес-одиноці на основі моніторингу внутрішнього середовища.

На етапі II треба визначити доміанти успіху підприємства в межах конкретної галузі, реалізація яких відкриває перспективи росту власних конкурентних позицій. Д. Арутюнова диференціює типи ключових факторів успіху, пов'язаних з технологією, виробництвом, розподілом, кваліфікацією, маркетингом, можливостями підприємства і т.д. [1, с. 40-41].

На етапі III слід провести моніторинг адекватності конкретних методів стратегічного управлінського обліку підприємства базовим критеріям функціонування обліково-інформаційної системи з врахуванням основних вимог стратегічного менеджменту, оскільки, за оцінками експертів, у більшості підприємств економічно розвинених держав 90 % робочого часу і ресурсів у сфері бухгалтерського обліку витрачається на постановку і ведення управлінського обліку і тільки 10 % – на фінансову бухгалтерію [4, с. 51].

На етапі IV принциповим є уникнення одночасного комплексного використання повного спектру методів стратегічного управлінського обліку підприємства, оскільки воно є нераціональним з точки зору економічної доцільності й неактуальним з позицій суб'єктів прийняття стратегічних управлінських рішень.

Зокрема, на думку проф. Бруханського Р. Ф. значна кількість методів взаємодублюються, досліджуючи одні й ті ж аспекти функціонування внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства у паралельних зрізах, з іншого боку окремі методи суттєво відрізняються за обсягом охоплення явищ, зокрема, Balanced Scorecard (Система збалансованих показників) охоплює всю діяльність підприємства, а Brand Management Accounting (управлінський облік брендів) стосується лише торговельних марок підприємства [3, с. 18].

На етапі V необхідно узгодити формат і вид представлення стратегічної облікової інформації залежно від наявних запитів користувачів та імплементованих моделей і методів прийняття управлінських рішень. Найбільш прийнятними форматами представлення стратегічної облікової інформації у діяльності сучасних сільськогосподарських підприємств є: 1) текстовий (пояснювальна облікова інформація стратегічного характеру); 2) табличний (ключові стратегічні показники на основі

даних стратегічного управлінського обліку); 3) графічний (використання засобів візуалізації облікових даних стратегічного характеру).

Для забезпечення адекватності використовуваної методики стратегічного управлінського обліку підприємства динамічним вимогам стратегічного менеджменту необхідним є здійснення моніторингу та перевірки відповідності обраного методу (методів) у випадку ротації стратегічних цілей, коригування обраної стратегії, розробки нової стратегії, зміни моделей і методів прийняття стратегічних управлінських рішень.

Для побудови дієвої системи інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту можуть використовуватися різноманітні додаткові підходи, одним із яких є розробка системи стратегічного фінансового обліку, що забезпечує генерування облікової інформації, необхідної для прийняття стратегічних управлінських рішень.

На думку проф. Бруханського Р. Ф. основними характерними рисами інжинірингового фінансового обліку, що базується на концепції бухгалтерського інжинірингу, є наступні: неможливість функціонування без початкового оператора (бухгалтерського балансу); використання нових розрізів для кваліфікації і групування фактів господарського життя шляхом використання структурованих планів рахунків; використання системи початкових та кінцевих бухгалтерських агрегатів (чистих активів та чистих пасивів), а також агрегованих господарських операцій для зменшення трудомісткості облікових інжинірингових процедур; використання інформаційно-комп'ютерних технологій як організаційно-технологічної основи реалізації бухгалтерського інжинірингу на практиці; застосування різних видів оцінок залежно від потреб користувачів інжинірингової звітності; використання гіпотетичних господарських операцій, що передбачає розширення предмета бухгалтерського обліку в просторі (зовнішнє середовище) та в часі (майбутнє); формування похідних балансових звітів різних видів; орієнтація на потреби стратегічного управління та під конкретні цілі і запити управлінського персоналу [2, с. 27].

Виходячи із виділених рис можна констатувати, що застосування бухгалтерського інжинірингу є доцільним під час побудови системи обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту підприємства. Це обґрунтовується як адаптивністю цієї концепції під запити різних видів користувачів інформації, так і багатоманітністю та універсальністю інжинірингового інструментарію, що використовується для формування похідних балансів.

Список використаних джерел

1. Арутюнова Д. В. Стратегический менеджмент: Учебное пособие. Таганрог: Изд-во ТТИ ЮФУ, 2010. 122 с.
2. Бруханський Р. Ф. Аналіз підходів до побудови моделей бухгалтерського інжинірингу. Вісник Житомирського державного технологічного університету. 2014. № 3. С. 27-34.
3. Бруханський Р. Ф. Послідовність побудови стратегічного управлінського обліку на сільськогосподарських підприємствах. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнародний збірник наукових праць. 2014. Вип. 3. С. 16-19.
4. Землякова С. Н. Развитие управленческого учета реорганизационных процедур сельскохозяйственных организаций. Аудит и финансовый анализ. 2010. № 5. С. 51-56.
5. Палюх М. С. Криза теорії обліку як наслідок підміни її проблематики. Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». Випуск 11 (41). ч. 2. Луцьк: ЛНТУ, 2014. С. 390-396.
6. Пуцентейло П. Р., Гуменюк О.О. Стратегічний аналіз як важливий елемент управління підприємством. Інноваційна економіка. 2016. № 3-4 (62). С. 196-205.